

Så lær da de børn at slå

– et opgør med en kropsforskrækket kultur

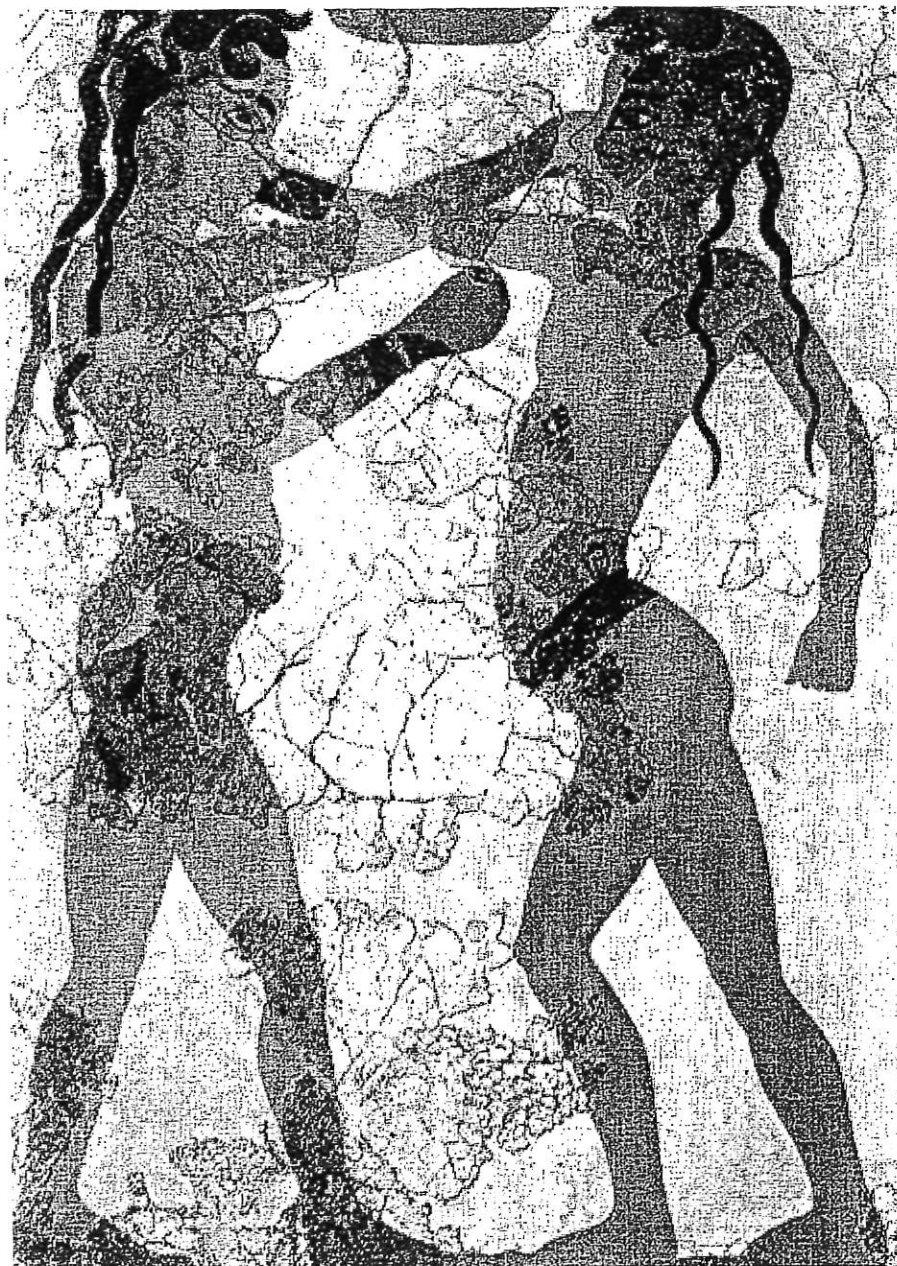
Af *Martin Lykkegaard Mogensen*

Den pæne pige

Hver gang højskolen starter med et nyt elevhold, har vi en introuge. I den prøver vi at give eleverne indtryk af skolens idrætssyn og skolens forskellige hovedfag. I denne sammenhæng har jeg nogle timer som hedder „kamp og krop“. Indholdet er kampeleje med stigende intensitet og fysisk kontakt, og sidst i lektionen kulminerer det med gulvkamp. (i gulvkamp gælder det kort sagt om at holde sin makker fast i et holdegreb). Sidst jeg lavede „kamp og krop“, var der en elev, som faldt i øjnene på mig, og det var der to grunde til. Den ene grund var, at Tina var en køn pige. Den anden grund var, at i gulvkampen forvandlede denne kønne pige sig til en vild kriger. Tina kæmpede på liv og løs med stor kampånd, så sveden og det lange hår susede rundt i luften. Tina brugte kamptechnik, som om hun havde trænet kampsport i mange år. Hun holdt de fleste drenge, så at de ikke kunne komme fri, og som tegn på overgivelse måtte de klappe to gange i gulvet. Drengene var chokeret, og Tina virkede også selv temmelig forbavset over sin egen præstation. Efter lektionen spurgte jeg hende om hvilken kampsport hun havde dyrket. Hun smilede til mig og sagde: „Jeg har altid kæmpet for sjov med min far“. Pigen var ikke bange for kropskontakt og den kropslige kamp. En adfærd som er usædvanlig, især for piger. Men hvorfor skal det være sådan?

Spændingsfeltet mellem krop og kultur – eller hvordan kampen forsvinder ud af kulturen

Den kropslige kamp er en naturlig del af det at lege, med der er sket en gradvis fortrængning af den kropslige kamps kvaliteter i vores kultur. Det er som om, de

aspekter, der skræmmer os, har fortrængt det, der drager os. Så længe vi forholder os passivt til den kropslige kamp i medierne, så fascineres vi ved den, men lige så snart vi selv skal være aktive, bliver vi usikre og bange. Derfor er det sådan, at den kropslige kamp i dagens Danmark kun er forbeholdt nogle ganske få på trods af, at det at bruge sin krop til at

kæmpe med hinanden hører med at være menneske, og det har været praktiseret i gennem størsteparten af menneskets historie.

I det feudale landsbrugsland Danmark var der en kropskultur, hvor gårdens karle tog livtag på hinanden (Korsgaard 1982), der blev kæmpet på marker eller gårdspladser, man udfordrede nabogårdens

karl i kappestrid. Men det stoppede, da Danmark fik en ydre fjende i årene omkring 1864. Nu udviklede der sig en gymnastik, der lå tæt op af eksercits. Gymnastik var opdragelse for bondestanden. Den kropslige kamp som unægtelig ser mere kaotisk ud end gymnastik, måtte vige for orden og æstetik. Den kropslige kamp, blev da et udtryk for noget uciviliseret, der foregik på kroen imellem fulde-rikkene.

Ved århundredeskiftet vandt den engelske sport frem (Eichberg/Bøje 1997), og industrikulturens forestilling om fremdrift og vækst kom i centrum. Hurtigere – højere – stærkere var idealet. Det var vigtigt, at præstationerne var sammenlignelige, så man kunne hædre den mest effektive udøver. De idrætter, som ikke kunne måles i centimeter, gram og sekunder, mistede anseelse. Den kæmpende krop, som ikke kan måles kvantitativt i andet end taber og vinder, blev uinteressant, fordi den indeholdt kvaliteter, som netop ikke kan måles.

I vores symbol- og informationskultur vinder fitnesskulturen frem. Jogging, aerobic og vægttræning tiltrækker i dag flere og flere mennesker. Den individuelle forarbejdning af kroppen handler om at demonstrere selvkontrol og selvdisciplin. Jo mere synlig din muskeltonus er, jo mere lever du op til den moderne kulturs idealer. Kroppens præstation og modet til at præstere er faktisk slet ikke vigtigt længere. I dag er det vigtigere, hvordan kroppen ser ud. Træningsformen er ekstrem individuel, man sveder i sit eget lille univers uden en eneste berøring med andre. Den er endda også uden dialog, samspil er ikke nødvendigt, det eneste, man skal forholde sig til, er en selv.

Angsten for at tabe til modstanderen er har aldrig været større, man begiver sig hellere ud på klatrevægge og anden ekstrem sport, hvor der reelt ikke er nogen risiko for nederlag. Den kropslige kamp bliver i modsætning til fitnesskulturen nærmest omklamrende, fuld af berøringer og sanselighed, som man nu skal forholde sig til.

Spændingsfelt mellem krop og pædagogik – eller hvordan kampen forsvinder ud af institutionerne

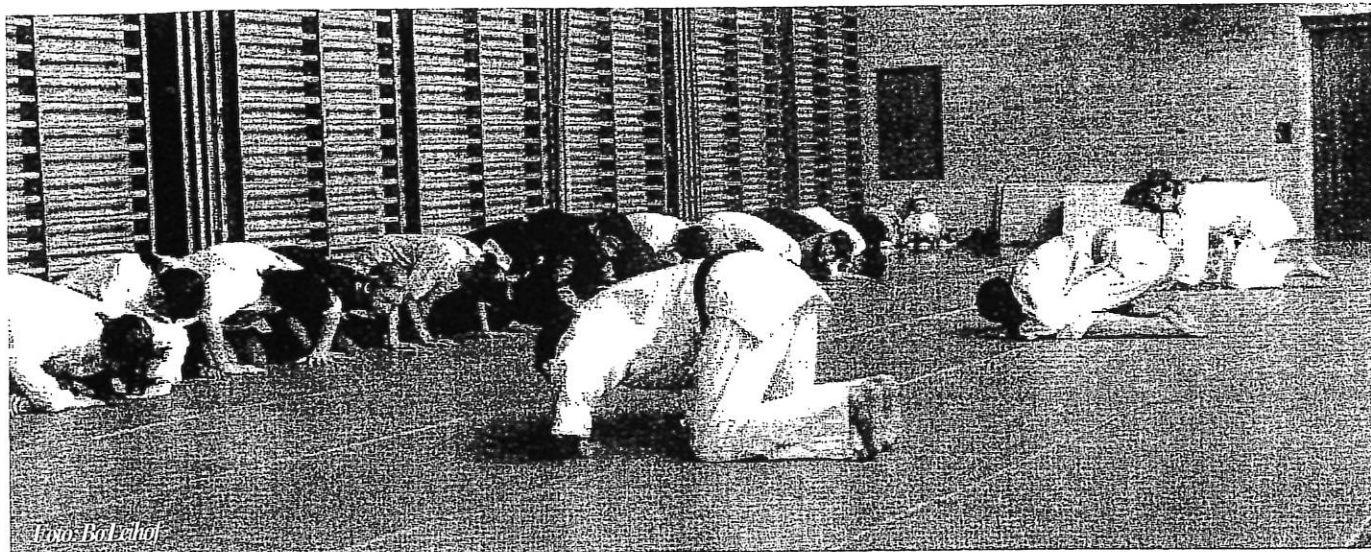
Heldigvis er børn ikke så kropsforskrækkede som voksne, og det gør, at den kropslige kamp ofte opstår spontant imellem dem. Det kan være dejligt, livgivende og måske endda helt forløsende for børn, at kæmpe med hinanden. Desværre bliver den form for aktivitet alt for ofte standset af bekymrede pædagoger og lærere, som ikke forstår sig på kampen. Det er ikke noget nyt, og pædagogerne og lærerne er længe blevet kritiseret for det. Men vender man problemstillingen på hovedet, så har børnene heller ikke haft en reel mulighed for at lære at kæmpe på en ordentlig måde. Pædagogerne og børnene må lære at forstå den kropslige kamp. Hvornår er den kropslig kamp for sjov og hvornår er den destruktiv? Det bider sig selv i halen. Hvad kom først? Børns destruktive kropslige kamp eller de overbetrykkede pædagoger. Vi voksne har ikke længere brug for patriarkalske autoriteter, vi har en velfungerende samtalekultur, som gør, at vi kan tale os til rette i kulturens mangfoldighed af værdier og muligheder. Børn og unge er langt mere fysisk orienterede end voksne, de har ikke samme udviklede samtalekultur som voksne. Derfor er det især vigtigt, at vi gør et forsøg på at forstå børn og unges kropslige kultur.

Idræt handler om følelserne

I Danmark har vi en mangfoldig idrætskultur på vores uddannelsesinstitutioner. Indholdet er godt og varieret: boldspil, atletik, gymnastik og friluftsliv. Men jeg mener dog, at den kropslige kamp burde blive mere synlig i denne sammenhæng.

Den kropslige kamp aktiverer følelserne. Det gælder for det meste idræt, at det sætter følelser i gang hos udøverne. Blot er konfrontationen mere direkte i den kropslige kamp, hvor der ikke er net eller bold i mellem deltagerne, her er det krop mod krop. Det kræver nærvær på en anden måde, både kropsligt, men også følelsesmæssigt. Man må konstant forholde sig til egne og makkerens følelser. Desværre bliver denne vekselvirkning mellem de to makkerer ofte fremstillet, som om det kun handler om, at den diffust ag-

gressiv drift bliver tæmmet i en mere konstruktiv retning. Men det er mere nuanceret, for det handler også om angst.

Forholdet mellem angst og aggression er spændende, for de to følelser er nært forbundet. I den kropslige kamp konfronteres udøveren især med grundfølelserne angst og aggression både hos sig selv og hos sin makker og må forholde sig til dem her og nu. Rent følelsesmæssigt kan man sige, at der er to mulige reaktioner på den kropslige kamp: enten bliver man aggressiv over sin angst, eller også bliver man bange for sin aggression. Følelserne bliver synlige, og lærerens pædagogiske arbejde består i at hjælpe eleverne med at finde en ligevægt mellem deres angst og aggression. Den rette atmosfære til en følelsesfuld kropslig kamp – kampkultur. Det er umuligt at kæmpe konstruktivt med hinanden uden en atmosfære, som tillader det. Man skal lære en ånd og attitude, som understøtter den positive kamp. Kampen er ikke kun hård kamp, det er vigtigt, at der i kampen også er plads til at lege, danse og fordybe sig. Men for at skabe en god kampkultur, er to begreber helt centrale: relationen og ritualet.

Relationen – Tori møder Uke

I det orientalske kampbegreb er relationen mellem de kæmpende anderledes i forhold til vores kulturs måde at møde hinanden i kamp på. Respekten og tilliden til makkeren er central, og nærværet er helt næstekærligt.

Man er afhængige af hinanden, for til fælles opbygning er det nødvendigt, at

man er to. Et billede herpå er, at den angribende part i kampen betragtes som „Tori“, hvilket betyder „den som giver“. Den som bliver udsat for angrebet er „Uke“, hvilket betyder „den som tager“. Faktisk er det sådan, at den person, der i den vestlige tradition har tabt (tageren), skal takke sin makker (giveren), for at have givet et angreb, som har vist et sted, hvor man kan forbedre sig. På den måde er kampen en dialog og en udveksling af ressourcer.

Ritualet

Ritualerne er efterhånden svære at få øje på i den danske idrætskultur. Ritualerne er omvendt helt centrale i den østlige kampidræt på godt og ondt. Ondt er det, når elever underkaster sig deres mester i en relation, som udelukkende bygger på magt og hierarki. Til gengæld er ritualerne for at hilse både smukke og vigtige! En træning starter og slutter altid med, at hele gruppen samles, der er afsat tid til ro og fordybelse, det skærper koncentration og nærværet for hinanden. En kamp starter og slutter ligeledes med hilsen, på den måde viser man respekt og tillid til sin makker. En dansk udgave af det østlige hilseritual kan være noget så simpelt som en rundkreds, hvor eleverne holder hinanden i hænderne. I rundkredsen byder læreren velkommen og siger måske et par ord om træningens indhold, kampånd, og hvad opfattes som kvaliteter ved kampen. Ved træningens afslutning går man igennem ritualet igen, i rundkredsen er der nu tid til opsamling og afrunding. Når man

kæmper sammen to og to, kan man skifte den traditionelle orientalske buk ud med en dansk omfavnelse. Det hele lyder måske lidt for ceremonielt, men det skaber en dejlig og rolig ramme om kampen.

At lære at kæmpe med hinanden er en drift, som børn har, og de skal lære at forholde sig til den. Derfor er på tide at universiteterne, seminarierne, skolerne og institutionerne laver et udviklingsarbejde og finder ud af, hvad man kan bruge fra forskellige kampsportsgrene, og hvad man selv må opfinde for derigennem at udvikle en kropslig kamp, som gør oprør med en kropsforskrækket kultur.

Litteratur

- Eichberg, H. / Bøje, C. (1997). Idrætspsykologi mellem krop og kultur, DGI-forskning.
Korsgaard, O. (1982). Kampen om kroppen. Dansk idræts historie gennem 200 år, Kbh. Gyldendal.

Martin Lykkegaard Mogensen er højskolelærer på Gerlev Idrætshøjskole og Juniorlandstræner i Judo.